

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Raadgever water

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inrichting van de openbare ruimte en de kwaliteit van de leefomgeving. Omgaan met water hoort daar nadrukkelijk bij. De burger wil geen hinder ondervinden van een slechte waterkwaliteit en ook droge voeten houden. Gemeenten hebben daarnaast vanouds de verantwoordelijkheid voor de riolering. Riolering is een gemeentelijke taak vanwege de nauwe relatie met de inrichting van de openbare ruimte en het wegbeheer. Aan het beheer van de riolering geven gemeenten jaarlijks 1 miljard euro uit. Daarnaast worden in de nabije toekomst aanvullende investeringen van gemeenten verwacht.

Aandachtspunten voor de gemeente

Waterkwaliteit

Gemeenten hebben een zorgplicht voor doelmatige inzameling van het afvalwater dat vrijkomt in het bebouwde gebied. Gemeenten hebben de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in waterkwaliteit. In het buitengebied zijn afvalwatervoorzieningen aangelegd en het aantal riooloverstortingen is verminderd. In de komende periode zijn wellicht aanvullende investeringen nodig voor een betere waterkwaliteit. Een belangrijke maatregel die van gemeenten wordt verwacht is het afkoppelen van verharde oppervlakken. Hiermee worden regenwater en afvalwater via twee aparte stelsels ingezameld. Nu worden beide stromen meestal nog in dezelfde buis afgevoerd waardoor bij extreme regenval riooloverstortingen ontstaan. Een gescheiden stelsel kan leiden tot een betere waterkwaliteit. De kosten van afkoppelen zijn echter hoog, zeker als niet meegelift wordt met herstructureringsprojecten en vervanging van wegen. Gemeenten hebben hierbij een regierol en moeten zelfstandig beslissen over de meerwaarde van afkop-

pelen. Bij afwegingen over mogelijke gemeentelijke maatregelen zou kosteneffectiviteit een centrale plaats moeten innemen: via welke maatregelen in welke sectoren kan zoveel mogelijk waterkwaliteitswinst worden bereikt? Het is wenselijk dat gemeenten in elk geval haalbare en betaalbare doelen en maatregelen formuleren. Om gemeenten hierbij behulpzaam te zijn, is inmiddels een team van regionale gemeenteambassadeurs actief.

Wateroverlast

Wateroverlast in bebouwd gebied is een ander actueel thema. De burger wil droge voeten houden. Een maatregel om dit te bereiken is het maken van meer ruimte voor water. Water is daarmee onlosmakelijk verbonden met de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor ruimtelijke inrichting. Gemeenten moeten een integrale afweging maken tussen ruimteclaims vanuit verschillende sectoren. Daarnaast moet het waterschap zorgen voor voldoende afvoercapaciteit. In toenemende mate ontstaan in het bebouwde gebied problemen als gevolg

van te hoge grondwaterstanden. Gemeenten kunnen voor burgers met problemen het aanspreekpunt vormen en een regierol vervullen om tot oplossingen te komen. Gemeenten kunnen problemen ook voorkomen door te zorgen voor een goede ontwatering van het openbaar gebied.

Rol van de gemeenteraad

Maatwerk

Op het waterdossier hebben gemeenten een grote beleidsvrijheid. Dit hangt samen met het maatwerk dat nodig is. Het vormgeven van water- en rioleringsbeleid is immers per definitie een gebiedsgerichte aangelegenheid. De wateropgave kan van gemeente tot gemeente sterk verschillen. Daarbij zijn er grote verschillen tussen bodemgesteldheid, de ruimtelijke mogelijkheden, de meeliftkansen met herstructureringsprojecten, de vervangingstermijn van het rioolstelsel en de relatie met het watersysteem en het zuiveringssysteem van het waterschap.

Zorgplicht

Het gemeentelijk beleid, de invulling van de rioleringszorgplicht, de keuze van voorzieningen en de wijze van financiering daarvan worden in sterke mate lokaal democratisch bepaald. In het wettelijk verplichte gemeentelijk rioleringsplan (GRP) staat het beleid dat invulling geeft aan de zorgplicht. De gemeenteraad stelt dit plan vast. Het GRP krijgt in de toekomst een nog bredere strekking. Dit plan moet dan ook het beleidsmatige kader gaan bevatten voor het beleid voor het overtolige grond- en regenwater.

Waterplannen

Steeds vaker stellen gemeenten en waterschappen gezamenlijk stedelijke waterplannen op. Ook deze plannen worden veelal door de gemeenteraad goedgekeurd. Daarmee heeft de gemeenteraad op het waterdossier een belangrijke rol in het gemeentelijk waterbeleid. De raad kan als zelfstandig orgaan een visie ontwikkelen op de rol van water op de gemeentelijke agenda en de beslissingen die de gemeente daarbij moet nemen. De raad kan waterproblemen agenderen op de gemeentelijke agenda. Verder heeft de raad een belangrijke rol in het vinden van een balans tussen het voorkomen van waterproblemen en een voor de burger acceptabele lokale lastendruk.

Landelijk beleid

Bestuursakkoord en kaderrichtlijn

In 2003 hebben het kabinet en de koepels van de centrale overheden IPO, UvW en VNG het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ondertekend. In het NBW

staan afspraken over de maatregelen die de betrokken overheden moeten nemen om de kans op wateroverlast te verminderen. Het creëren van ruimte voor water kan daarbij een oplossing zijn. Daarnaast wordt momenteel de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in Nederland ingevoerd. Het doel van deze richtlijn is het beschermen van de waterkwaliteit. Kosteneffectiviteit staat centraal bij de keuze van maatregelen. Ook gemeenten kunnen bijdragen aan een betere waterkwaliteit, bijvoorbeeld door het aanpakken van problemen als gevolg van riooloverstortingen.

Verbrede rioolheffing

Via het rioolrecht kan de gemeente alleen investeringen in riolering bekostigen. Het is wenselijk dat gemeenten ook maatregelen kunnen nemen voor de aanpak van grondwater- en regenwaterproblemen. Daarom ontwikkelt het kabinet een voorstel voor een verbrede rioolheffing. De huidige gemeentelijke zorgplicht voor inzameling van afvalwater wordt daarin verbreed met overtollig grond- en regenwater. Ook bij deze verbrede zorgplicht blijft de gemeentelijke beleidsvrijheid in stand om het beleid te bepalen en maatregelen te nemen op basis van het doelmatigheidscriterium.

Aanbod VNG

- De VNG behartigt op watergebied de belangen van gemeenten bij de rijksoverheid, informeert gemeenten over landelijke ontwikkelingen en adviseert gemeenten over de vormgeving van lokaal beleid. De VNG informeert de gemeenten o.a. via ledenbrieven, handreikingen en via www.vng.nl > Milieu en water > Water en riolering.
- De Tweede Kamerbehandeling van het wetsvoorstel over de verbrede rioolheffing en de verbrede gemeentelijke zorgplicht, is voor de komende tijd een belangrijk onderwerp. De VNG wil haar standpunt daarover onder de aandacht brengen van de Tweede Kamer. Dit geldt ook voor andere ontwikkelingen het komende jaar, zoals de integratie van waterwetgeving en het kabinetsbeleid voor de implementatie van de KRW en het NBW.
- Bij de VNG kunt u terecht met vragen over beleidsmatige zaken en landelijke ontwikkelingen. Voor inhoudelijke informatie kunt u terecht bij:
 - Stichting RIONED, www.riool.net, voor informatie over riolering.
 - Stichting InfoMil, www.infomil.nl, voor informatie over vergunningverlening op water- en rioleringsgebied.
 - Helpdesk Water, www.helpdeskwater.nl, voor informatie over rijksregelgeving.